Obduktioner kan give svar på mange spørgsmål

Af dyrlæge Anne Katrine Aagaard
Kvægdyrlægerne Midt ApS
Medlem af Dyrlæger & Ko

Sygdomslære: Både landmanden, medarbejderne og dyrlægen kan lære af en obduktion, og ofte vil obduktionen give anledning til forbedringer i den daglige drift.

At åbne en ko efter døden kan ofte give svar på et ellers uforklarligt hændelsesforløb. Hos Kvægdyrlægerne Midt ApS i Bording udfører vi med jævne mellemrum obduktioner – både på kalve og køer. Det er meget varierende, hvad vi finder ved at undersøge det døde dyr. Mest brugbart er det, når obduktionen leder til en ændring i for eksempel management, fodring, rutiner eller lignende. Det kan eksempelvis være mere fokus på tidlig indgriben overfor lungebetændelse hos kalve eller ilægning af magneter i alle kvier, når de kommer ind i kostalden.

Det er ikke sjældent, at jeg kommer ud til landmænd, der udtrykker frustration over, at en ko pludselig er død. Hvorfor døde hun? Er der et generelt problem tilstede i besætningen, eller var det et hændeligt uheld?

Inden jeg går i gang med at obducere for at finde svarene, beder jeg altid landmanden om at ridse hændelsesforløbet op. Det giver mig den bedste forudsætning for på forhånd at vurdere, om der et noget at finde ved obduktionen, og hvor jeg primært skal fokusere i koen.

Læring for alle

Det er altid rart at have en hjælper med i starten af processen. Primært til at hejse koen op i en minilæsser eller lignende og til at sænke den ned igen, så hun kan blive syet sammen, ellers tager DAKA ikke kadaveret med.

Tit oplever jeg, at landmanden bliver hængende under hele obduktionen, og ofte tilkalder han også sine medarbejdere. At se en ko indefra giver nemlig en rigtig god forståelse af koens fysiologi og anatomi, altså hvordan vommen, lever, nyrer osv. fungerer. Det bliver gerne en lille 'hands-on' forelæsning, når jeg obducerer, og alle får noget ud af det.

Fedtlevere og fremmedlegemer

Eksempler på obduktionsfund kunne være fund af massiv fedtlever. Fedtlever er en tilstand, der kan være til stede både 'almindeligt' og pga. sygdom. Nykælvere, fede dyr, sultede dyr og spæde dyr vil ofte have fedtlever, og derfor er det vigtigt at holde fund af fedtlever op imod andre fund under obduktionen (f.eks. infektion, betændelse, forgiftning eller stofskiftesygdomme).

Ved en massiv fedtlever bliver leverens rolle i immunforsvaret nedsat, og derfor kan en ellers banal skade/tilstand føre til alvorlige symptomer hos koen.

Tilstedeværelsen af et fremmedlegeme kan verificeres ved en obduktion. Et eksempel på et fremmedlegeme kan være denne dæktråd, der blev fundet i netmaven på en ko. Dæktråden havde umiddelbart ikke penetreret via mellemgulvet ind til hjertet endnu, men efter dette fund tog landmanden ikke længere nogen chancer, og han lægger nu konsekvent magnet i alle

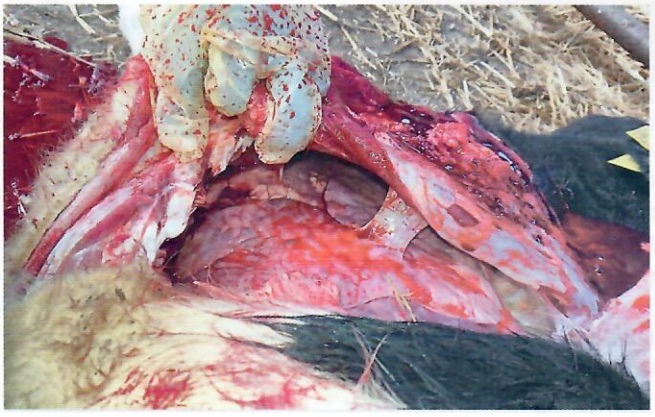

Fund: *Her har man via obduktion fundet et tilfælde af lungehindebetændelse.*

Følgevirkning: *Her ses en tarmslimhinde efter højresidig løbedrejning.*

Dyrlæger & Ko består af 24 kvægpraksis og knap 100 professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i godt 1.600 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således ca. 45% af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.

Læs mere på **www.dyrlaegerogko.dk** eller på **www.facebook.com/dyrlaegerogko**

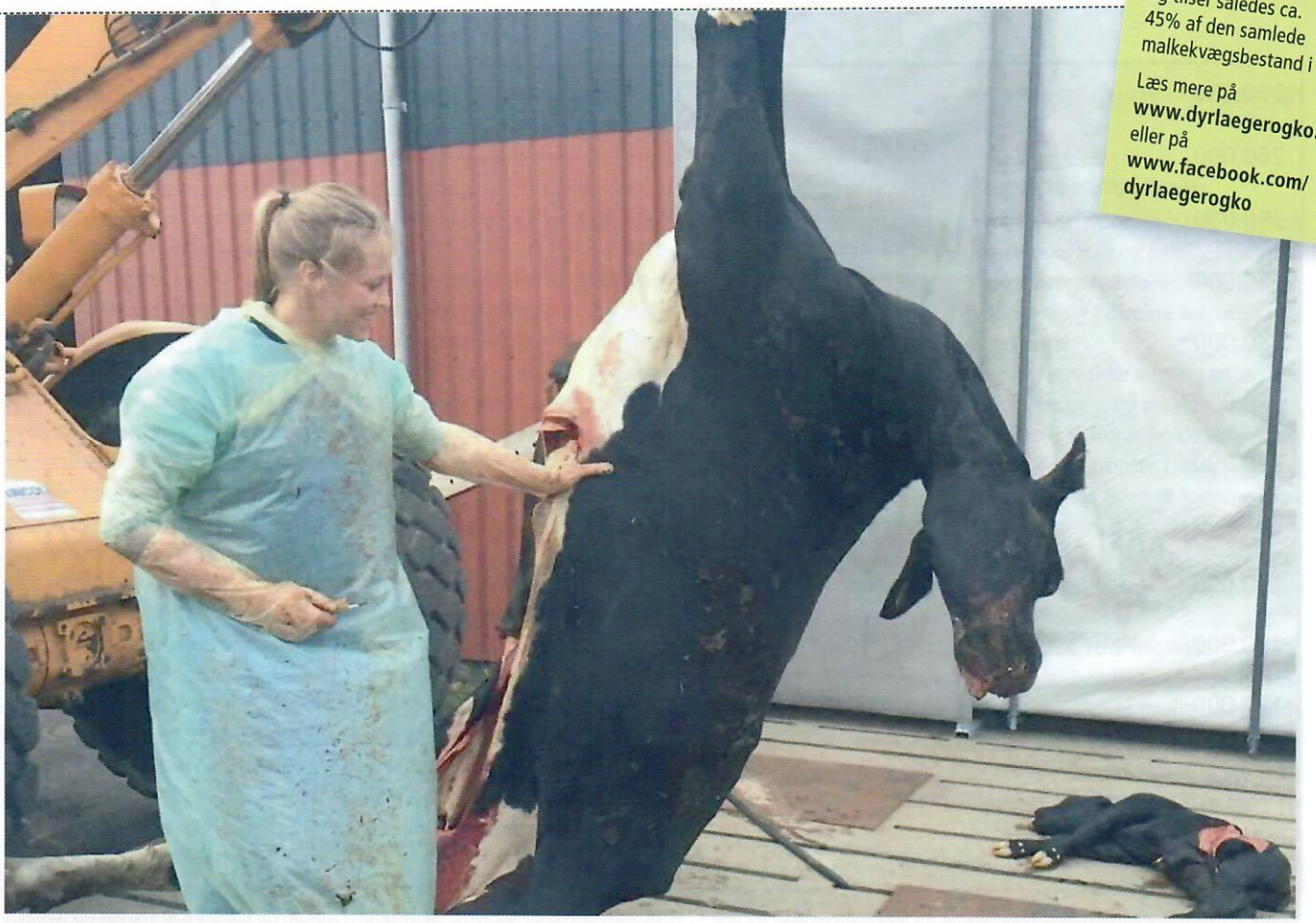

Obduktion: *Her er artiklens forfatter,* dyrlæge Anne Katrine Aagaard i gang med obduktion af en holsteinko. Fotos: Dyrlæger & Ko.

kvier, før de kommer på græs.

Også køer kan få kolik

Kolik er ikke kun forbeholdt heste. Det ses en sjælden gang, at en ko begynder at sparke mod bugen eller bliver fuldstændig passiv og ude af stand til at røre sig uden at give klagelyde fra sig. Det kan være svært at forstå, hvordan en højresidig løbedrejning kan være så slem, at koen dør af det, men når man ser de højrøde og blodige tarmslimhinder, giver det straks mere mening.

En infektion, såsom lungebetændelse, tarmbetændelse, et fremmedlegeme eller lignende, vil ofte efterlade spor i form af bindevævstråde og/eller gamle bylder. Ved obduktion findes ofte betændelse i lungehinder eller hjertesæk eller bylder ved/i leveren. Disse fund kan ofte forklare, hvorfor dyret har været utriveligt, eller hvorfor det pludseligt dør. Det kan for eksempel være ved opbrud af en byld til blodbanen, hvilket medfører akut blodforgiftning.

Obduktion af kalve

Dødeligheden hos kalve er i langt de fleste besætninger højere end hos køerne. Til trods for dette bliver der, ifølge vores erfaringer, ikke obduceret flere kalve end køer.

Men måske burde der blive åbnet flere kalve på de forskellige bedrifter? Om ikke andet for at give et klart billede af hvad der sker i kalven, når den har haft f.eks. tarm-, lunge- eller navlebetændelse. Dette er rigtig godt for medarbejderne at se, og det får dem til at prioritere tildeling af råmælk, almen hygiejne og rettidig omhu i en højere grad, end de i forvejen gør.

Den åbenlyse praktiske fordel i en kalveobduktion ligger i, at de er meget mindre og derfor går det hele tilsvarende hurtigere. At få sendt en hel kalv til obduktion på et laboratorium er en reel mulighed (dette er mere besværligt med en ko), men ofte vælger landmanden at få os ud og lave den foreløbige obduktion, og hvis vi så skønner det nødvendigt, kan der udtages prøver til laboratoriet.

Kort om obduktioner

- Såvel kalve som køer kan obduceres
- Afhængig af fundene tager det ca. 1 time at obducere en ko og ca. 20 til 30 minutter pr. kalv (prisen udregnes herefter)
- Obduktionen skal som udgangspunkt foretages senest 24 timer efter døden, da lever og nyrer forrådner hurtigt, og lunger samt tarme skifter farve
- Dyret skal altid syes sammen igen af hensyn til DAKA

Budskabet er hermed: Før I melder en ko til DAKA, så overvej om hendes død kan være relateret til et generelt besætningsproblem. En obduktion kan måske hjælpe til med at finde årsagen. Og generelt - konsulter jeres lokale Dyrlæge & Ko praksis hvis der har været pludselige dødsfald.